

MAATSCHAPPELIJKE ONDERNEMING

Reactie op voorstel nieuwe rijksinspectiedienst woningcorporaties: Insourcing van extern toezicht?

Door Rob Schallenberg

Minister Blok van Wonen en Rijksdienst wil het toezicht op de financiën van woningcorporaties onderbrengen bij een nieuw te vormen inspectiedienst, die volledig onder het rijk valt. Daartoe komt de minister met een novelle op de Herzieningswet. Rob Schallenberg, associé van Governance Support, stelt de minister enkele vragen die hij in zijn novelle zou moeten beantwoorden.

Dat de corporatiesector al jaren wordt geteisterd door incidenten en affaires, weten we. Dat er daarbij zo links en rechts wat schortte aan het intern en extern toezicht, weten we ook. En ook dat aan de verbetering van het toezicht goed werk wordt verricht door bestuurders en toezichthouders van woningcorporaties zelf, alsmede door de brancheorganisatie en de Vereniging Toezichthouders Woningcorporaties (VTW). Ook betrokken ministers dragen hun steentje bij. Zo is er bijvoorbeeld een aangescherpte Governance Code Woningcorporaties die bij Algemene Maatregel van Bestuur verplicht wordt gesteld voor alle corporaties en wordt het mede door de sector ontwikkelde visitatiestelsel een wettelijke verankering.

Vestia

En toen was er Vestia. Een schokgolf ging door het land, want het ging om miljarden en een spektakel dat de kranten wist te vullen, zoals een exotisch bankproduct en een nogal hoog betaalde bestuurder die samen met zijn treasurer aan het ondernemen was geslagen en inmiddels naar de Antillen was vertrokken. Met grote financiële consequenties voor velen. Om de gemoederen tot bedaren te brengen, tijd te winnen en een aantal maatregelen te kunnen bedenken, stelt een minister in zo'n geval een onderzoekscommissie in. En zo geschiedde.

Niet alert genoeg

De Commissie Kaderstelling en Toezicht Woningcorporaties heeft zijn rapport inmiddels uitgebracht. Ten aanzien van de Vestia-casus stelt de commissie dat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV) en het ministerie zelf niet alert genoeg zijn geweest en eerder hadden kunnen ingrijpen. Wat betreft het verbeteren van het extern toezicht heeft het volgens de commissie prioriteit om te zorgen voor een snelle en zorgvuldige inrichting van het toezichtstelsel. Met een pragmatische benadering is het mogelijk om vanuit de bestaande situatie zinvolle stappen te zetten, aldus de commissie. Het voorstel voor wijziging van de Woningwet, dat al bij de Eerste Kamer voorligt, bevat hiertoe al voorstellen, zoals een verbetering van het externe toezicht door het inrichten van een Financiële Autoriteit woningcorporaties (FAw).

Magisch

'De ministeriele verantwoordelijkheid' is een begrip met bijna magische betekenis, dat vaak van stal wordt gehaald als je verder weinig steekhoudende argumenten hebt om overheidstaken op een bepaalde manier te positioneren. We hebben in dit land decennialang overheidstaken verzelfstandigd en geprivatiseerd. De ministeriele verantwoordelijkheid speelde uitsluitend een rol bij de tegenstanders van deze privatiseringen. Een mooi voorbeeld was het argument van tegenstanders van de verzelfstandiging van het toenmalige Voorlichtingsbureau voor de Voeding, dat voedingsvoorlichting onder de ministeriele verantwoordelijkheid viel omdat ooit sprake zou kunnen zijn van 'een tweede Tsjernobyl'. Niemand verbaast zich erover dat dit bureau inmiddels is verzelfstandigd en is opgegaan in het Voedingscentrum, een stichting die wel wordt bekostigd door de rijksoverheid, maar er geen deel meer van uitmaakt.

Insourcen

Ook minister Blok gebruikt het begrip ministeriele verantwoordelijkheid. Verder beargumenteert hij zijn voornemen om het extern toezicht anders te positioneren niet. 'Overwegende dat de ministeriele verantwoordelijkheid ten volle moet zijn gewaarborgd' wordt het financiële toezicht op de corporaties door minister Blok in zijn beleidsreactie op het rapport van de commissie met één penningstreek zijn departement 'ingesourced': '...niet langer opdragen aan het zelfstandig bestuursorgaan, maar onderbrengen in een separate, van de beleidsfunctie onafhankelijk opererende dienst onder ministeriele verantwoordelijkheid.' '...Ik meen dat met deze herpositionering van het externe toezicht een duurzame basis wordt gelegd voor een goed werkend extern toezicht op woningcorporaties.' (beleidsreactie in brief aan de Tweede Kamer, d.d. 26 maart 2013). Hiertoe komt de minister met een novelle op de Herzieningswet.

Beste minister Blok, zou u in uw novelle de volgende vragen willen beantwoorden?:

- die ministeriele verantwoordelijkheid was er altijd al. Waarom wordt deze door de voorgenomen herpositionering wel ten volle gewaarborgd en waarom was dit kennelijk voorheen niet het geval? Wat is volgens u goed werkend extern toezicht?
- leidt deze herpositionering tot een alerter extern toezicht en tot een eerder ingrijpen indien noodzakelijk?
- ook in de zorgsector en in de onderwijssector wordt gewerkt aan de verbetering van het extern toezicht. Krijgen we ook in deze sectoren te maken met een proces van insourcing van het extern toezicht?

Alvast dank voor uw antwoord...